

**Norrbotten Kommuners remissyttrande över
indelningskommitténs delbetänkande:**

Regional indelning – tre nya län (SOU 2016:48)

Dnr Fi2016/02568/K

Norrbottens Kommuner, en intresseorganisation för de fjorton kommunerna i Norrbotten, har tagit del av Indelningskommitténs delbetänkande och förslag till ny indelning av Sverige för att möjliggöra att nya resursstarka län och landsting skapas.

Sammanfattningsvis tillstyrker Norrbottens Kommuner kommitténs förslag om att antalet län och landsting reduceras och anpassas till dagens behov av en samlad effektiv samhällsorganisation. Norrbottens Kommuner anser att regeringen ska verka för en skyndsam ny läns- och landstingsindelingsprocess. Den asymmetri som idag finns hur regioner är organiserade medför att likvärdighetsprincipen urholkas med olika förutsättningar i olika delar av landet. Staten, landstingen och den kommunala sektorn ska utformas för att möta framtida behov och förväntningar på de offentliga välfärdstjänsterna. Norrbottens Kommuner menar vidare att förslaget till ny läns- och landstingsindelning innebär en gemensam och kraftfullare röst för norra Sverige både nationellt och inom EU.

Inledningsvis kan konstateras att ett mycket brett och djuplodande utredningsarbete har under flera årtionden lagts ned i denna grundläggande fråga om makt och demokrati i Sverige. Norrbottens Kommuner instämmer i mycket i den problematik som belyses och de utgångspunkter som legat till grund för utredningsarbetet. Det gäller även de slutsatser som förs fram i olika utredningarna om att det behövs en ändamålsenlig och tydligare samhällsorganisation som är anpassad till vår tids verklighet och behov.

En indelning i mer jämnstarka län och landsting i Sverige ger förutsättningar för att utveckla en mer likvärdig hälso- och sjukvård samt en konkurrenskraftig regional tillväxtpolitik. För att vara rustade för framtidens utmaningar relaterade till den demografiska utvecklingen, högspecialiserad vård, global konkurrenskraft, etc krävs färre och bärkraftiga landsting som har tillräcklig stor skattebas och kapacitet att de bygga de strukturer som krävs för regional utveckling samt förmåga att hantera utmaningar i framtidens hälso- och sjukvård.

Avseende geografin, funktionen och hur stort ett landsting bör vara finns det flera faktorer att väga samman. Geografin och befolkningsunderlag bör vägas mot funktionen. Norrbottens Kommuner anser det viktigt att de nya landstingen bildas främst utifrån en funktionell indelning. Anknypning vad avser regional identitet som byggsten vid sammanläggning av landsting är mindre viktigt eftersom det finns olika typer av identiteter vilka förändras över tid och där den regionala identitetens betydelse inte ska överdrivas.

Det som talar för att de fyra nordligaste länen ska utgöra ett nytt län och landsting är att det redan idag finns ett väl etablerat samarbete exempelvis inom hälso- och sjukvården inom norrlandstingen: Norrbottens-, Västerbottens-, Västernorrlands-, och Jämtlands läns landsting.

Ett fyraläns landsting har ett större befolkningsunderlag och resurser som möjliggör att klara kompetensförsörjning, teknikutveckling, specialisering och ett långsiktigt utvecklingsarbete för framtida behov och välfärdsåtagande. Därtill kan det vara en fördel med en större yta när det gäller att driva gemensamma infrastruktursatsningar för en konkurrenskraftig region på nationell nivå och inom EU.

Det är extremt betydelsefullt att det finns universitet med internationellt starka forskningsmiljöer med betydande fasta forskningsresurser och som kan fungera som en utvecklingskraft för det nya landstinget. Vidare att det finns minst ett universitetssjukhus för att tillgodose regionens behov av och tillgång till högspecialiserad vård samt egenförsörjning av spetskompetens och läkarutbildning.

De fyra nordliga länen finns i en mer homogen näringslivsstruktur med utvecklat samarbete inom olika branscher samt inom FoU områden mellan universiteten och genom bättre kommunikationer utvecklas nya samverkansmönster. Förbättrade pendlingsmönster ger mer dynamiska jämställda arbetsmarknadsregioner och tillväxtpotentialer. Arbetsmarknadsregioner bör till viss del utgöra byggstenar samtidigt som det bör beaktas att samhällsutvecklingen och regionförstoringens drivkrafter är svåra att förutse och kan skapa andra förutsättningar oberoende av administrativa gränser.

Norrbottens Kommuner menar att i en stor geografi finns det en komplexitet att upprätthålla kontakten med medborgarna. Det är viktigt att medborgarna känner anknytning till den regionala organisationen utifrån legitimitets- och demokratiperspektiv, genom delaktighet och påverkan samt att de kan utkräva ansvar av de folkvalda. I ett större geografiskt område är det därför avgörande att utveckla former för dialog med civilsamhället och medborgarna.

Empiriska undersökningar visar att medborgarnas nöjdhet med den regionala politiska nivån succesivt ökar kopplat till politikens förmåga att leverera service av hög kvalitet inom exempelvis sjukvård och kollektivtrafik. Digitaliserings möjligheter till utveckling av elektroniska tjänster och digitala medier stärker även förutsättningar för förbättrad dialog med medborgarna. Likadana förutsättningar och utmanande demokratiaspekter i en stor geografi gäller för ledamöter i regionala politiska forum avseende att hitta nya arbetsformer för att delta i det politiska arbetet på lika villkor.

Norrbottens Kommuner anser att hälso- och sjukvården kräver resursstarka landsting för att kunna göra effektiva investeringar samt för att bedriva forskning och högspecialiserad sjukvård. Med minskat antal landsting kan den statliga kunskapsstyrningen på nationell nivå samordnas bättre utifrån ett helhetsperspektiv. Sammantaget kan staten alltså genom bättre kunskapsstyrning av välfärdstjänster och informationsförsörjning samt

utvecklande av nationella system för uppföljning och utvärdering värna likvärdighet och bättre målpuppfyllelse ur ett medborgarperspektiv.

Norrbottnens Kommuner delar helt kommitténs uppfattning att de nya landstingen ska ges det sammanhållna regionala utvecklingsansvaret. Ansvaret för regional utveckling och andra frågor som är i behov av regional anpassning ska ligga på direktvalda organ. Frågor som främjar regional utveckling kräver idag en större geografisk yta och större befolkningsunderlag. Regionförstoring syftar till att få till stånd bästa möjliga utveckling av infrastruktursatsningar, kollektivtrafikplanering, regionalpolitiska satsningar och prioriteringar av EU medel samt regional kulturverksamhet. Därmed är det också nödvändigt att hela det statliga länsanslaget som idag brukas för regional utveckling överförs från länsstyrelsen till landstingen att disponera för insatser till främjande av regional tillväxt.

Norrbottnens Kommuner vill särskilt betona primärkommunernas viktiga roll i det regionala tillväxtarbetet och behovet av ett väl fungerande arbetssätt för att uppnå resultat och en helhetssyn på regionens utveckling. Samspelet mellan regionala utvecklingsstrategier och kommunala översiktsplaner är nödvändigt för att åstadkomma regional konkurrenskraft och tillväxt. De nya landstingen ska inte vara överordnad primärkommunerna utan det kommunala självstyret ska förbli oförändrat.

Norrbottnens Kommuner understryker att det är ett absolut krav att den funktionella och geografiska indelningen av statliga myndigheter anpassas till de nya länens och landstingens geografiska indelning. Vi delar kommitténs bedömning av behovet med helhetssyn för ett effektivt nyttjande av samhällets resurser i en utvecklad tvärssektoriell och territoriell myndighetsorganisation. Härtill ges även möjligheter för att sprida statlig verksamhet på flera orter inom det nya länets geografi.

Det är viktigt att länsstyrelsen som statens företrädare ges en tydlig roll och ett samlat ansvar för den statliga tillsynen i de nya länen utifrån behovet av en bättre tvärssektoriell samordning. En viktig uppgift blir att arbeta med vägledning och fungera som en kunskapsresurs för kommunernas tillsynsarbete. Länsstyrelsens uppdrag bör främst koncentreras till renodlat myndighetsuppdrag.

Länsstyrelsens roll som samlande av statliga myndigheter får inte innebära att byråkratiska omvägar skapas exempelvis när de nya landstingen ska samtala i en viss fråga, med ansvarig statlig myndighet, som Trafikverket vid upprättande av länstransportplaner. Norrbottens Kommuner menar att länsstyrelsens framtida roll i det regionala tillväxtarbetet bör förtydligas så att det inte fortsättningsvis blir uppgifter som överlappas och konkurrerar inom detta politikområde och medför en otydlighet om utvecklingsansvaret och det regionala företrädarskapet.

Inför Indelningskommitténs slutbetänkande är det viktigt att se över ansvaret för andra uppgifter som berör det regionala tillväxtarbetet och bör ingå i de nya landstingens uppdrag och därför flyttas över från länsstyrelsen. Uppgiften att upprätta regionala kompetensplattformar för att främja kompensationsförjäring är en självklar del i det regionala utvecklingsansvaret.

Andra uppgifter kan vara inom energiområdet där ett strategiskt utvecklingsarbete möjliggör nya tjänster och produkter för ökad företagsamhet. För ökad jämställdhet i samhället måste detta arbete ske kontinuerligt tillsammans med andra valda satsningar som främjar regional tillväxt och konkurrenskraft.

Grundlinjen i vår uppfattning är att det faktiska ansvarstagandet för prioriteringar och medel alltid ska ligga hos folkvalda på lokal och regional nivå. Det är förutsättningen för att ge demokratisk legitimitet till det kommunala självstyret och till den regionala politikens ansvar och företräderskap.

Norrbottens Kommuner anser att i och med förslaget till det nya Norrlands län, från 20180101 och Norrlands läns landsting, från 20190101 skapas ett ändamålsenligt län samt ett konkurrenskraftigt landsting med tillräcklig ekonomisk tillväxt och bärkraft för att garantera likvärdig välfärd för medborgarna och positiva effekter för samhällsutvecklingen på olika nivåer.

Luleå 22 september 2016

Britta Flinkfeldt

Ordförande i
Norrbottens Kommuner